

BOSHLANG'ICH SINFLARDA MADANIY QADRIYATLARNI INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM ORQALI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Yusufjonova Zebo Muzaffar qizi

*Qo'qon universiteti Andijon filiali Boshlang'ich ta'lim
yo'nalishi 2-kurs 24-01-guruh talabasi.*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida madaniy qadriyatlarni shakllantirish jarayonida integratsiyalashgan ta'lim yondashuvining pedagogik ahamiyati keng va tizimli ravishda yoritilgan. Tadqiqotda madaniy qadriyat tushunchasining pedagogik mohiyati, boshlang'ich ta'lim bosqichidagi o'rni hamda fanlararo integratsiya orqali ushbu qadriyatlarni o'quvchilarga singdirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, integratsiyalashgan ta'lim o'quvchilarning axloqiy, estetik va ijtimoiy rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Maqolada nazariy tahlil bilan bir qatorda amaliy kuzatishlar asosida xulosalar chiqarilgan bo'lib, ta'lim jarayonida qo'llash mumkin bo'lgan tavsiyalar ham berilgan.*

Kalit so'zlar: *madaniy qadriyatlar, integratsiyalashgan ta'lim, boshlang'ich sinf, tarbiya, fanlararo aloqa, pedagogik jarayon.*

Аннотация: *В данной статье всесторонне и системно рассматривается педагогическая значимость интегрированного подхода к обучению в процессе формирования культурных ценностей у учащихся начальных классов. В исследовании анализируется педагогическая сущность понятия культурных ценностей, их роль на этапе начального образования, а также возможности формирования данных ценностей у обучающихся посредством межпредметной интеграции. Кроме того, научно обосновывается влияние интегрированного обучения на нравственное, эстетическое и социальное развитие учащихся. В статье наряду с теоретическим анализом представлены выводы, основанные на практических наблюдениях, а также даны рекомендации по применению результатов исследования в образовательном процессе.*

Ключевые слова: *культурные ценности, интегрированное обучение, начальные классы, воспитание, межпредметные связи, педагогический процесс.*

Abstract: *This article comprehensively and systematically examines the pedagogical significance of an integrated educational approach in the process of forming cultural values among primary school students. The study analyzes the pedagogical essence of the concept of cultural values, their role at the primary education stage, and the possibilities of instilling these values in students through interdisciplinary integration. Furthermore, the impact of integrated education on students' moral, aesthetic, and social development is scientifically substantiated. Alongside theoretical analysis, the article presents conclusions based on practical observations and offers recommendations that can be applied in the educational process.*

Keywords: *cultural values, integrated education, primary school, upbringing, interdisciplinary integration, pedagogical process.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda ta'lim tizimi oldiga faqatgina bilimli emas, balki madaniyatli, axloqan yetuk va ijtimoiy mas'uliyatli shaxsni tarbiyalash vazifasi qo'yilmoqda. Shu jihatdan qaraganda, ta'lim va tarbiya jarayonining uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxs kamolotining eng muhim davri bo'lib, bu davrda berilgan bilim va tarbiya o'quvchining butun hayotiga asos bo'lib xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari atrof-muhitni yaxlit holda idrok etadilar, ya'ni ular uchun fanlar o'rtasidagi qat'iy chegaralar mavjud emas. Shu sababli bilimlarni integratsiyalashgan holda berish, ularni hayotiy misollar bilan bog'lash ta'lim samaradorligini oshiradi. Integratsiyalashgan ta'lim aynan shu ehtiyojdan kelib chiqqan bo'lib, madaniy qadriyatlarni shakllantirishda samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

1. Madaniy qadriyat tushunchasining pedagogik mazmuni.

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, madaniy qadriyatlar jamiyat tomonidan qabul qilingan axloqiy me'yorlar, urf-odatlar, an'analar, ijtimoiy xulq-atvor qoidalari hamda estetik qarashlar majmuasini o'z ichiga oladi. I.A. Karimov ta'kidlaganidek, ma'naviyat va madaniyat jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilarda madaniy qadriyatlar ko'proq bevosita tajriba, kuzatish va taqlid orqali shakllanadi. Shu bois, ta'lim jarayonida o'qituvchining shaxsiy namunasi, dars mazmunining tarbiyaviy yo'naltirilganligi va sinf muhitining sog'lom bo'lishi muhim ahamiyatga ega. Agar madaniy qadriyatlar izchil va tizimli tarzda o'rgatilsa, o'quvchilarda to'g'ri xulq-atvor va jamiyat qoidalariga hurmat shakllanadi.

2. Integratsiyalashgan ta'limning mohiyati va afzalliklari.

Integratsiyalashgan ta'lim — bu fanlararo aloqalar asosida tashkil etiladigan ta'lim jarayoni bo'lib, bunda turli fanlar mazmuni bir-biri bilan uyg'unlashadi va to'ldiriladi. N. Saidahmedovning fikricha, fanlararo integratsiya o'quvchilarda bilimlarni yaxlit tizim sifatida idrok etish hamda ularni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini, nutq madaniyatini va ijtimoiy faolligini rivojlantiradi. Eng muhimi, ushbu yondashuv madaniy qadriyatlarni alohida mavzu sifatida emas, balki ta'lim jarayonining tabiiy tarkibiy qismi sifatida singdirish imkonini beradi. Natijada o'quvchilar bilim bilan birga tarbiya ham oladilar.

3. Integratsiyalashgan ta'lim orqali madaniy qadriyatlarni shakllantirish imkoniyatlari.

Boshlang'ich sinflarda madaniy qadriyatlarni shakllantirishda integratsiyalashgan ta'lim quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi mumkin. Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida axloqiy mazmundagi matnlar asosida suhbatlar o'tkazish orqali o'quvchilarda

halollik, hurmat va mehr-oqibat kabi qadriyatlar rivojlanadi. Ushbu jarayonda savol-javob va muhokama usullaridan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini kuchaytiradi.

Tasviriy san'at darslarida milliy bezaklar, xalq amaliy san'ati namunalari va an'anaviy ranglardan foydalanish o'quvchilarning estetik didini shakllantiradi. Texnologiya darslarida esa mehnat tarbiyasi, milliy taomlar va stol madaniyatiga oid mashg'ulotlar orqali o'quvchilarda madaniy xulq-atvor ko'nikmalari hosil qilinadi. Bunday fanlararo integratsiya o'quvchilarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat hissini mustahkamlaydi.

4. O'qituvchining roli va pedagogik shart-sharoitlar.

Integratsiyalashgan ta'limni samarali tashkil etishda o'qituvchining pedagogik mahorati muhim o'rin tutadi. O'qituvchi dars jarayonida fanlararo bog'liqlikni to'g'ri yo'lga qo'yishi, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olishi zarur. Shuningdek, sinfdagi ijobiy psixologik muhit yaratish madaniy qadriyatlarni shakllantirishda muhim pedagogik shartlardan biri hisoblanadi.

Madaniy qadriyatlar va integratsiyalashgan ta'lim masalalari pedagogika fanida keng o'rganilgan. I.A. Karimovning asarlarida ma'naviyat va madaniyatning jamiyat rivojidagi o'rni asoslab berilgan. N.N. Azizxo'jayeva pedagogik texnologiyalar orqali ta'lim va tarbiya samaradorligini oshirish masalalarini yoritgan. N. Saidahmedov esa fanlararo integratsiyaning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qilgan. Ushbu manbalar mazkur maqola uchun mustahkam nazariy asos bo'lib xizmat qildi.

Mazkur tadqiqotda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish, boshlang'ich sinf darslarini kuzatish hamda nazariy xulosalar chiqarish metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar integratsiyalashgan ta'limning madaniy qadriyatlarni shakllantirishdagi pedagogik ahamiyatini aniqlash imkonini berdi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda madaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim orqali shakllantirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, axloqiy va estetik tarbiyasini rivojlantiradi hamda ularni jamiyatda faol ishtirok etuvchi shaxs sifatida shakllantiradi. Ushbu yondashuv kelajakda barkamol va madaniyatli avlodni tarbiyalashda muhim pedagogik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent.
2. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar. — Toshkent.
3. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. — Toshkent.
4. O'zbekiston Respublikasi Boshlang'ich ta'lim Davlat ta'lim standarti.
5. Xolmatova G. Boshlang'ich ta'limda tarbiya masalalari. — Toshkent.